

Уманський національний університет садівництва
Бібліотека

Адам Міцкевич: ВІДОМИЙ І НЕВІДОМИЙ

до 225-річчя від дня народження

Підготувала:
провідний бібліотекар
Наталія Михайлова

м. Умань, 2023

Адам Міцкевич увійшов в історію польської і світової літератури як геніальний поет. Вступивши в літературу в той час, коли польський народ вів боротьбу за своє соціальне і національне визволення, він у численних своїх творах оспівував героїчне минуле і сучасне свого народу, закликав його до революційної боротьби, засуджував і викривав реакційну роль аристократії і шляхти у суспільному житті.

Адам Міцкевич (Adam Mickiewicz) – відомий польський поет, драматург та публіцист народився 24 грудня 1798 року в селі Заосьї, недалеко від містечка Новогрудка, яке тепер знаходиться на території Білорусії. Він ріс у родині збіднілого шляхтича Миколи Міцкевича та його дружини Барбари. Після смерті батька в 1812 році сім'я зазнає матеріальних труднощів.

Будинок Адама Міцкевича

З 1805 по 1815 р. Адам навчається у школі ченців-домініканців, де й починає серйозно захоплюватись літературою. Свої перші вірші він пише, будучи підлітком. Вчитися Адаму дуже подобалося, тому незабаром йому дали державну стипендію.

У 1815 році Міцкевич вступив до Віленського університету (державним коштом), де вивчав філософію, мовознавство та літературу. У цей час він також почав писати свої перші вірші.

В університеті він став членом таємної групи філоматів (любителів науки), а дещо пізніше приєднався до ще більш засекречених «філаретів» (друзів добродітності).

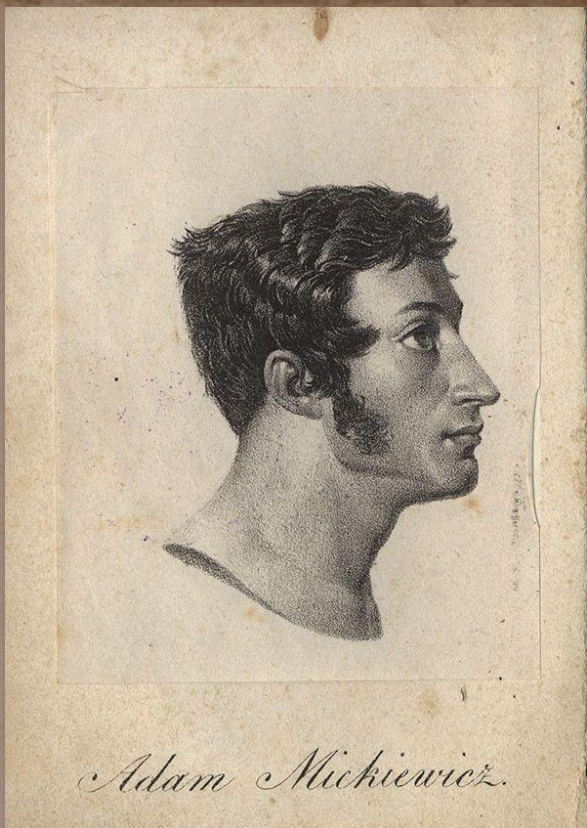
У 1818 р. поет закохався в дівчину з багатой шляхетської родини Маріанну (Марилю) Верещак, але вона вийшла за іншого.

Згодом Міцкевич прославиться довершеною класичною формою сонетів:

Нещасний, хто дарма взаємності благає,
нещасний, хто любить спитується дарма,
та нещаснішого серед людей нема,
ніж той, хто раз любив – і вічно пам'ятає.

Адам Міцкевич

Adam Mickiewicz.

POEZYE
ADAMA MICKIEWICZA.

TOM PIERWSZY.

WILNO.

DRUKIEM JÓZEFA ZAWADZKIEGO.

1822.

Після закінчення університету у 1819 Адам Міцкевич працює учителем в місті Ковно (Каунас), де починається його літературна діяльність.

1822 році Міцкевич опублікував свою першу збірку віршів «Поезії», яка вразила критиків своєю оригінальністю та красою мови. Через рік у публікацію вийшов і другий том, з поемами «Гражина» та «Дзяди».

Адам Міцкевич

ОДА МОЛОДОСТІ

Причетність до таємних організацій надихнула поета до створення «Оди молодості» (юності) (пол. *Oda do młodości*). Ода Адама Міцкевича, написана 26 грудня 1820 року у місті Ковно.

Сучасне видання 1984 року, куди входять найвідоміші поезії Адама Міцкевича різних років починається з вірша «Ода молодості» і він дав назву виданню. Вперше цей вірш був надрукований в 1827 році у Львові. Але в списках «Ода молодості» була широко відома і служила бойовим маніфестом передової польської молоді.

Адам Міцкевич.
малюнок В. Ваньковича.
1823

1823 року Міцкевича заарештували, причиною арешту стала так звана «справа філоматів». Кілька місяців Міцкевич провів у тюремному ув'язненні, але в 1824 році, завдяки зусиллям друзів, його відпустили, а пізніше змусили покинути місто.

Пам'ятна дошка на Василіанському монастирі у Вільнюсі, де Міцкевич був ув'язнений між 1823 і 1824 рр.

Після процесу й вироку суду два десятки «філоматів» були вислані з польських губерній. Не вдалося уникнути висилки й 25-річному Адаму Міцкевичу. Щоправда, рішення міністра освіти Шишкова про призначення його викладачем Рішельєвського ліцею в Одесі було далеко не найсуворішим із можливих.

Перебуваючи у Києві Міцкевич познайомився із Германом Головінським, який і запросив його до Стеблева, до свого маєтку, розташованого на високому скелястому березі.

Герман Головінський – знаменитий колекціонер старовини, книг та гравюр. У господарів маєтку Адам Міцкевич гостював два тижні. До речі, пізніше Міцкевич присвятив Стеблеву і Герману та Емілії Головінським декілька рядків...

Згадка про цю подію, про перебування у Стеблеві, про «блакитнооку Рось» і липу на її високому березі є в поемі Міцкевича «Пан Тадеуш»:

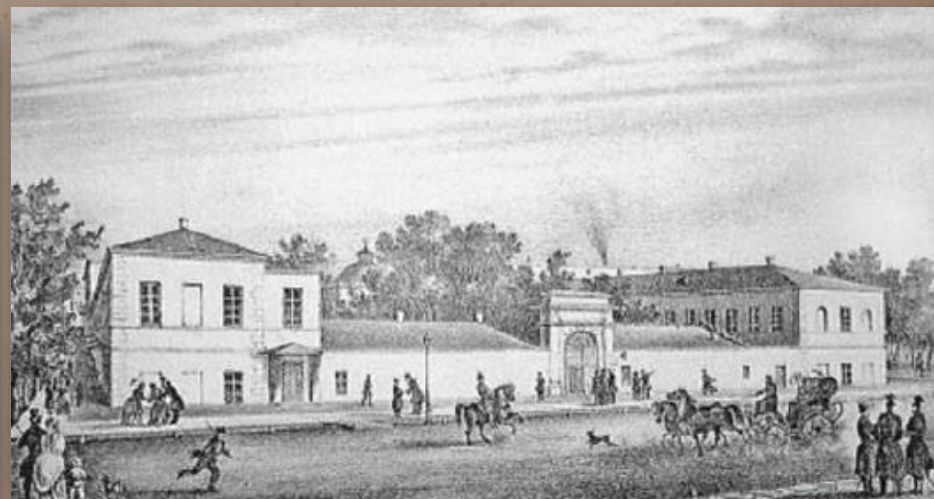

Чи на Україні б я ту
липу упізнав,
Що сотню панночок
і сотні хлопців бравих
Ховала в холодку,
при танцях і забавах,
Як вечір повивав
блакитноводу Рось?

Флигель Головінських у Стеблеві, де зупинявся
Адам Міцкевич.

Деякі красвиди нагадували поетові пейзажі батьківщини, в якій він назавжди став вигнанцем і за якою невимовно тужив. Польський поет відвідав Київ, де побував у Києво-Печерській лаврі, а також Харків та Одесу, в якій планував працювати у Рішельєвському ліцеї.

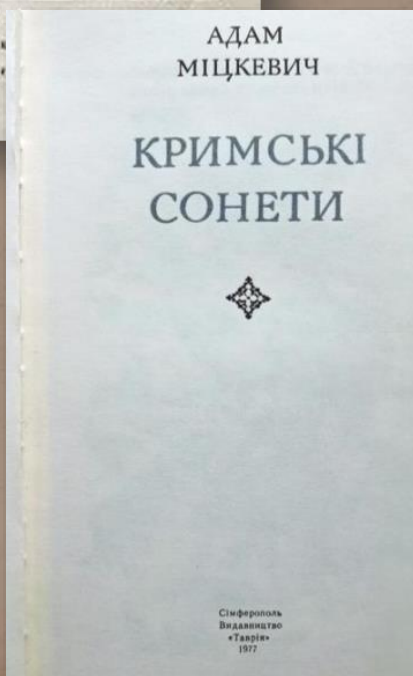

Рішельєвський ліцеї

Адам Міцкевич прожив в Одесі всього 9 місяців. У жовтні 1823 року за організацію та участь у підпільних товариствах був заарештований і після тривалого слідства, висланий у віддалені губернії Польщі. Згодом у листопаді 1824 р. прибув до Петербургу, звідки потрапив в Одесу, де працював вчителем у Рішельєвському ліцеї.

Пам'ятник А. Міцкевичу в Одесі.
(скульптор Маркоз Мурманов, 2004 рік)

Незабутні враження від подорожі Кримом утілилися і всесвітньовідомій збірці поезій «Кримські сонети». «Кримські сонети» – цикл, який складається з 18 віршів, написаний Адамом Міцкевичем під враженням від двомісячної подорожі Кримом. Наприкінці 1826 року були надруковані «Кримські сонети» А. Міцкевича.

Буйна природа Криму – це фон його роздумів, спільниця його тривожних снів, джерело жаданої душевної рівноваги.

Stepy akermańskie

Wpłynąłem na suchego przestwór Oceanu,
Wóz nurza się w zieloność i jak łódka brodzi,
Śród fali łąk szumiących, śród kwiatów powodzi,
Omijam koralowe ostrowy burzanu.

Акерманські степи

Пливу на обшири сухого океану.
Як човен, мій візок в зеленій гущині
Минає острови у хвилях запашні,
Що ними бур'яни підносяться багряно.

Adam Mickiewicz Sonety krymskie

Адам Міцкевич Кримські сонети

Konrad Wallenrod.

POWIEŚĆ HISTORYCZNA

DZIEJÓW LITEWSKICH I PRUSKICH

PRZEZ

Adama Mickiewicza.

*Devoto adunque sapere come sono due
generazioni da combattere... bisogna
essere volpe e leone.*

PETERSBURG.

DRUKIEM KAROLA KRAYA.

1828.

Твір «Конрад Валленрод. Історична повість з литовського та пруського життя», опублікований у 1828 році, є зразком романтичної історичної поеми: сюжет розгортається в XIV столітті, місцевий колорит старанно збережний, герой постає перед суперечливими системами цінностей. Це розповідь про великого магістра Тевтонського ордену.

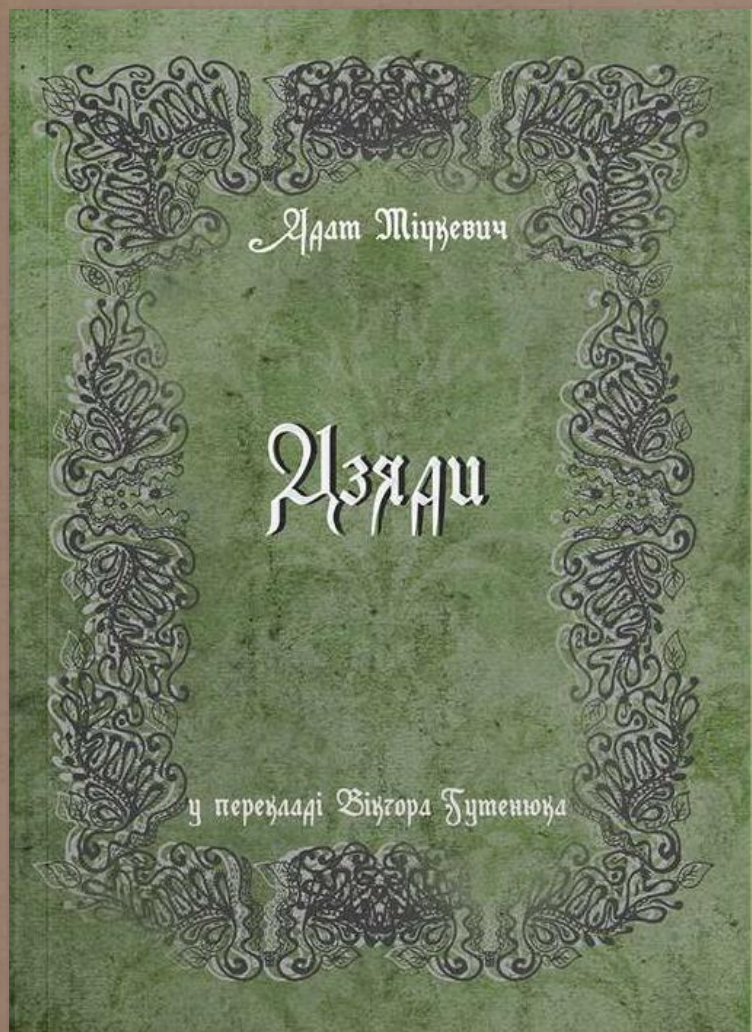

Про свою стратегію боротьби Конрад Валленрод каже так:

«Мої гріхи? Хай знає їх усякий!
Я смерть прийму, чого ж іще вам треба?
Велику на землі зробив я справу!
Ви бачите у загравах півнеба,
Міста в руїнах, у крові державу?
...Це я вчинив, я повалив колони,
Впень порубав я гідру стоголову,
Я на руїнах в образі Самсона
Стою – і сам приймаю смерть раптову».

Зображення герба фон Валленродов
із гербовника Сібмахера

1829 року Міцкевич відвідав Швейцарію, Німеччину та Італію. У Німеччині Адам захоплено слухає гегелівські лекції з філософії.

У Дрездені у 1832 році поет написав III частину «Дзядів». Поема була написана після провалу Листопадового повстання - події, яка мала величезний вплив на автора.

На батьківщину, до Польщі, Міцкевич спробував повернутися у 1830 році, але до Польщі його так і не допустили. Він змушений зупинитися в Парижі, а пізніше відновити свої європейські поєзання, які привели його на італійську землю.

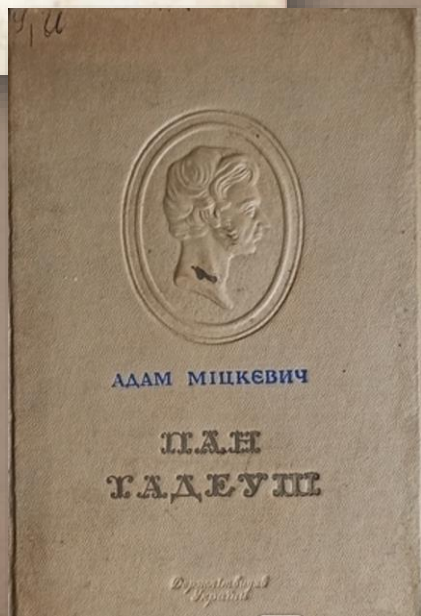

Повстання у Варшаві. Взяття арсеналу 29 листопада 1830 р.

У Парижі в 1834 році Міцкевич написав і опублікував свій, мабуть, найважливіший твір: «Пан Тадеуш, або останній наїзд в Литві. Шляхетська історія 1811–1812 років в дванадцяти книгах, писана віршами».

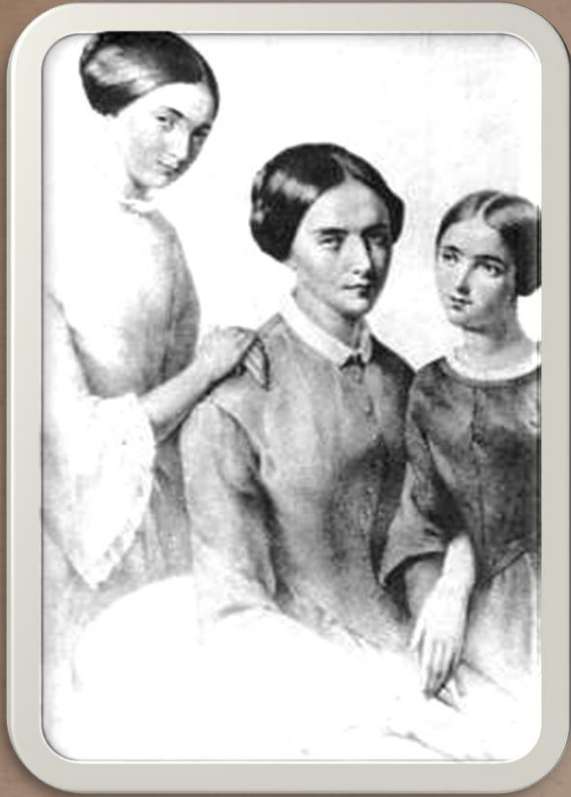
«Пан Тадеуш» – епічна поема Адама Міцкевича, що розповідає про події, що відбуваються в маєтку польського шляхтича Пана Тадеуша. Описуються події, що передували повстанню проти Російської імперії, коли польські шляхтичі об’єдналися, щоб відстоювати свої права та свободи. Головний герой поеми, Пан Тадеуш, представлений як втілення польської ідеї волі, мужності та національної гордості. Книга містить багато яскравих описів природи, культурних та історичних нюансів епохи та польської культури.

У 1834 році поет одружився на Ціліні Шимановській. Обвінчалися молодята 22 липня 1831 року у храмі Св. Людовика Антенського. Оселилися на околиці Парижа.

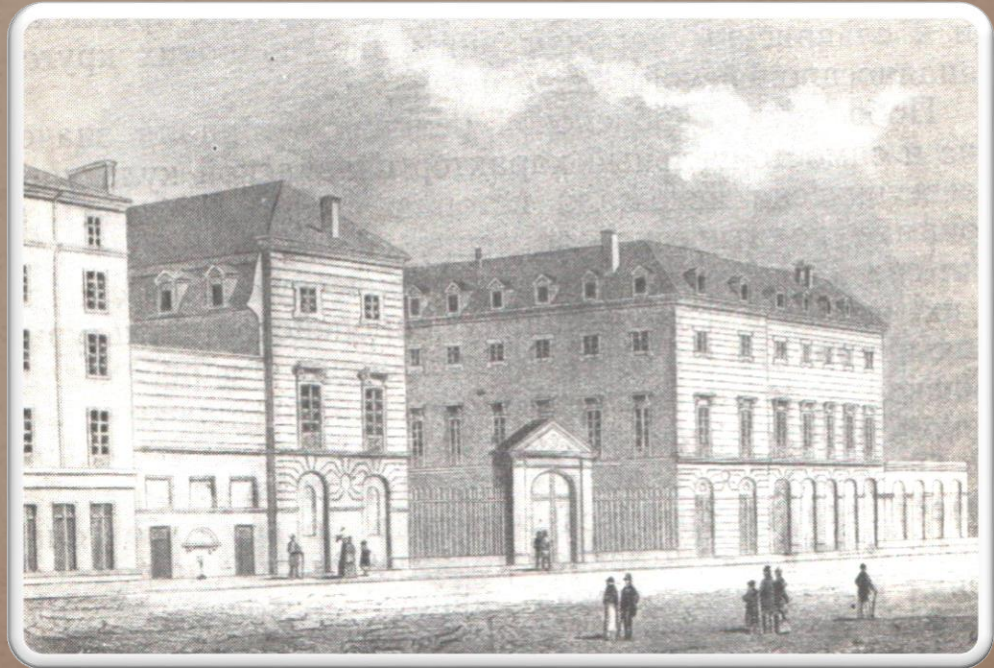
Заклучений за життєвим розрахунком шлюб із Ціліною Шимановською, донькою знаменитої піаністки, не приніс поетові щастя.

1835-го Целіна народила доньку. Її назвали Марилею, на честь першого кохання Міцкевича.

Улітку 1838-го у подружжя народився син Владислав.

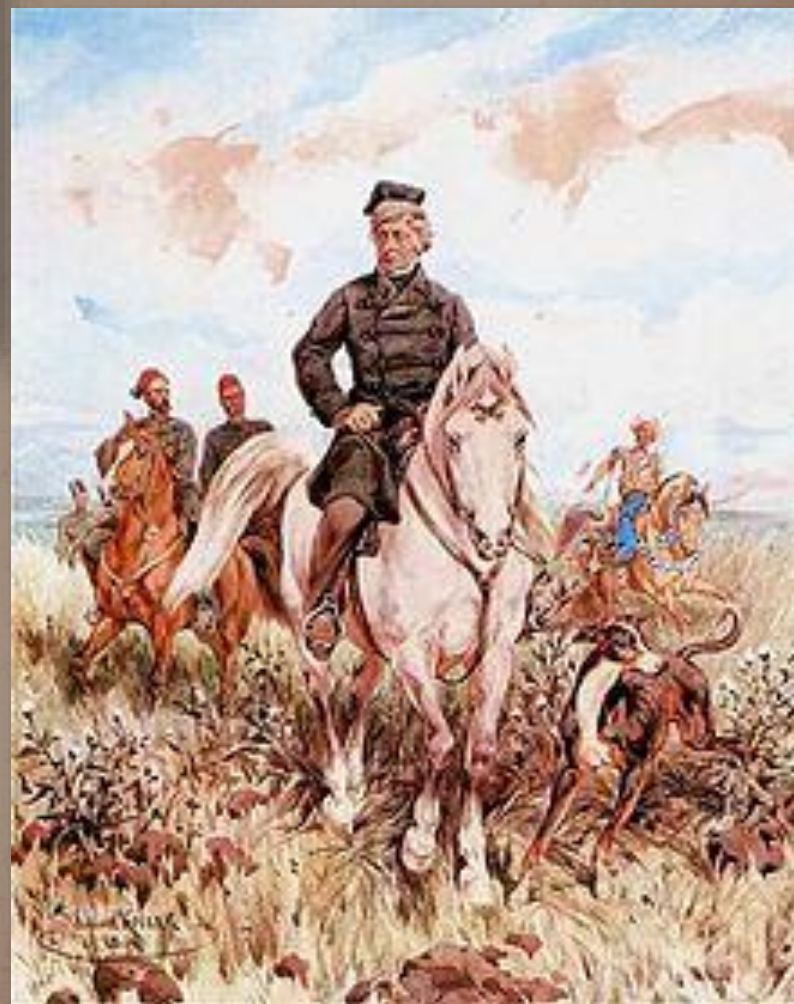
Через два роки Міцкевич очолив кафедру слов'янських літератур в університеті «Колеж де Франс» у Парижі.

1845 року за пропаганду ідей Анджея Товяньського польського релігійного філософа, ідеолога польського містичного месіанізму французький уряд усунув Міцкевича від читання лекцій.

1852 року він був відправлений у відставку.

1855 року Міцкевич овдовів і восени поїхав до Константинополя, маючи намір організувати Новий польський, а також єврейський легіон для допомоги французам і англійцям в боротьбі з Росією.

В Константинополі Адам Міцкевич захворів на холеру і помер 26 листопада 1855 року.

В січні 1856 року прах Міцкевича перевезли до Парижа на кладовище Монморансі.

Склеп з саркофагом Міцкевича (2019)

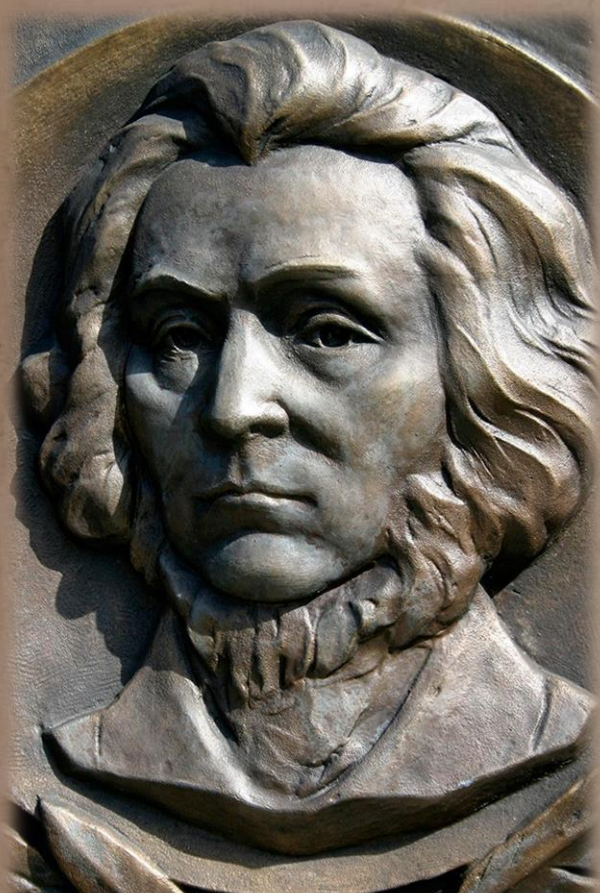
20 червня 1890 року спеціальна делегація вирушила забирати останки Адама Міцкевича з кладовища Монморансі, що поблизу Парижу. Урочистий похорон поета у краківському соборі відбувся 4 липня того ж року.

Пам'ятник Адаму Міцкевичу
у Львові

Українські поети і письменники, такі, як: Тарас Шевченко, Петро Гулак-Артемівський, Іван Франко, Леся Українка, високо цінували творчість Адама Міцкевича. Нам, українцям, приємно, що творчість польського поета так тісно пов'язана з Україною, де він написав одні з найкращих своїх поезій.

Поезія Міцкевича була популярною за життя поета і зараз вона залишається одним з кращих зразків світової літератури.

*Люблю я весь народ! В обійми я приймаю
Всіх днів минулих, всі прийдешні покоління,
Усіх до лона пригортаю.
Як батько, приятель, як муж коханий;
Народу радість хочу дати,
Ним весь світ хочу здивувати, —
Йому до щастя тут шукаю шлях незнаний.*

Ці слова видатного польського поета Адама Міцкевича звучать як заповідь нащадкам.